VISITA AL BARRI GÒTIC DE BARCELONA II

Gravat de la porta Nova de la muralla segle IV

18 de novembre del 2026

TRESQUEM PER BARCELONA
VISITA AL BARRI GÒTIC II

Lloc de sortida: Pl. de l'Àngel (Metro Jaume I L4).
Hora de Trobada: a les 9,30 h. **Lloc d'arribada:** pl. Antoni Maura
Distància: 0,5 km aprox. **Durada aprox.:** 3:00 h.
Desnivells: inapreciables
Itinerari: Pl. de l'Àngel, c. Jaume I, pl. Sant Jaume, c. Paradís (columnes romanes), c. dels Comptes, pl. Sant Iu, Museu Marès, Catedral de Barcelona (amb el claustre i la capella de Santa Llúcia), c. del Bisbe, Casa de l'Ardiaca, Muralles (porta Nova), Inscripció monumental «BARCINO», "El món neix a cada besada", aqüeducte encastat i pl. Antoni Maura
Inscripcions: A partir del 9 de novembre: telèfon 623 422 942 Sra. Montserrat de les 16.30 a les 18.30 h. **Import:** 10,00 €
Inclou: documentació, visita al Museu Marès, a la Catedral i a la Casa de l'Ardiaca.
Cal fer la transferència de la inscripció al compte: ES97 3140 0001 9800 1707 2600, Caixa de Guissona i fer constar el nom i cognoms dels inscrits.
Places: limitades a 20 persones

ÍNDEX Pàg.

Fundació de Barcelona.....02
Pl. de l'Àngel..... 03
Pl. Sant Jaume.....04
Columnes romanes.....06
Pl. Sant Iu.....07
Museu Marès..... 08
Catedral.....10
Casa de l'Ardiaca.....16
Les Muralles.....18
Porta Preatgoria.....19
Besada.....20
Aqüeductre..... 21
Mapa del recorregut a peu..... 22

Organització
Silvia Ortiz i Josep M. Jerez

Fundació de Barcino — finals del segle I aC
La fundació se situa habitualment entre el 15 i el 10 aC, en època de l'emperador August.
La ciutat va ser establerta com una colònia romana, amb veterans i altres colons, dins el procés de reorganització de la Hispània després de les guerres càntabres.
La seva situació era excepcional sobre un petit turó, el Mons Taber; prop del mar; a tocar de la plana litoral; en una zona estratègica entre el nord-est peninsular i el Mediterrani.
El Mons Taber correspon aproximadament a l'àrea situada entre l'actual plaça de Sant Jaume, carrer del Paradís i l'entorn de la Catedral.

La ciutat romana
Barcino tenia la típica estructura d'una ciutat romana.
Dos eixos principals organitzaven l'espai:
Decumanus maximus, eix nord-sud
Cardo maximus, eix est-oest.
Al seu entorn s'organitzaven els carrers de la població en forma de quadrícula (com l'eixample d'Ildefons Cerdà)
A la seva cruïlla hi havia el fòrum, centre polític i administratiu de la ciutat.
El fòrum se situava aproximadament a l'àrea de l'actual plaça de Sant Jaume i els seus voltants.

Barcino al segle IV: una ciutat fortificada i pròspera.- Durant l'Antiguitat tardana, Barcino va adquirir una importància considerable.
La fortificació del segle III va transformar profundament la ciutat. El nucli urbà era relativament petit, però concentrava: administració, comerç, activitats artesanals, culte religiós residències de les elits i infraestructures hidràuliques**.**

La Barcino cristiana.- Entre els segles IV i V el cristianisme es va consolidar a la ciutat. Un dels personatges més importants fou Sant Pacià , bisbe durant el segle IV. Posteriorment, durant l'Antiguitat tardana, Barcelona va esdevenir una seu episcopal important.
En aquesta època apareix el conjunt episcopal que, amb moltes transformacions posteriors, acabarà donant lloc al conjunt de la Catedral de Barcelona.

Barcino i els visigots.- L'any 415 dC. després de la crisi de l'Imperi romà d'Occident, els visigots van entrar a Barcelona. Durant un breu període, Barcelona va tenir una funció política especialment important dins del regne visigot. Posteriorment la capital visigoda es consolidaria a Toledo, però Barcelona continuà sent una ciutat important.
Així, Barcino romana no desapareix sobtadament: es transforma progressivament en la ciutat tardo antiga i després medieval.

Plaça de l'Àngel

L'origen del nom prové d'un antic àngel de bronze situat dalt d'una piràmide de marbre (col·locat el 1618 en un antic portal de la muralla) que assenyalava una imatge de Santa Eulàlia. Anteriorment s'havia anomenat plaça del Corretger, del Blat o de Cabrit, noms que recorden la transcendència del comerç en el lloc segles enrere. En l'actualitat és un lloc de pas per als turistes.
Durant els segles XVIII i XIX va haver-hi una piràmide de marbre en la cúspide del qual se situava un àngel que assenyalava una imatge de Santa Eulàlia situada sobre la Porta Major, com a record d'un llegendari succés que va tenir a l'àngel com a protagonista en aixecar les pesades restes de la màrtir per a ser portats a la catedral. Ja en el segle XIX es reunia el sometent quan era anomenat en situacions d'emergència.

En el context de la muralla romana del segle IV, aquesta plaça és on se situava la *porta Principalis sinestra* que donava accés al *Cardo Maximus* (actual c. Jaume I) que portava a l'actual pl. Sant Jaume.

Pl. Sant Jaume

És un dels espais més importants de Barcelona des del punt de vista històric, polític i institucional. Situada al cor del Barri Gòtic, és el lloc on es troben les seus de les dues principals institucions de govern de Catalunya i de la ciutat: la Generalitat i l'Ajuntament.

La plaça ocupa aproximadament l'àrea on es trobava el fòrum de la colònia romana de Barcino, el centre de la vida política, religiosa i administrativa de la ciutat.

- *Cardo maximus*: l'eix nord-sud, relacionat amb els actuals carrer Jaume I.
- *Decumanus maximus*: l'eix transversal, relacionat amb els carrer del Bisbe.
- Temple d'August: dedicat al culte imperial, les quatre columnes conservades es poden visitar al carrer del Paradís, a pocs minuts de la plaça.

Aquesta situació explica per què aquest indret ha mantingut durant segles una funció central en la vida pública de Barcelona.

A finals del anys 50 o primers del 60 es va crear una galeria de serveis que passa pel davant de tots els edificis de la plaça, la galeria té l'accés al principi del carrer Sant Honorat.

Generalitat de Catalunya

És un dels pocs edificis d'origen medieval a Europa que es manté com a seu del govern i de la institució que el va construir.

La casa original, es va adquirir el 1400 i durant tot el segle XV es va ampliar i convertir en un nou palau gòtic. Entre els elements millor conservats d'aquesta etapa hi ha la Galeria gòtica i la Capella de Sant Jordi.

Durant el segle XVI el Palau de la Generalitat creix amb nous elements respectuosos amb l'estil gòtic previ com la Cambra Daurada i el primer Pati dels Tarongers. Els canvis més radicals venen amb l'ampliació cap a la plaça Sant Jaume (1597-1619): l'actual façana principal s'inspira en el Renaixement italià, i hi destaquen quatre columnes d'origen romà datades del segle II.

Els darrers canvis importants en l'edifici són de l'etapa de la Mancomunitat de Catalunya (1914-1925): l'escala d'honor i l'estàtua eqüestre de Sant Jordi.

Ajuntament o Casa de la Ciutat de Barcelona

És un dels edificis institucionals més importants de Catalunya i destaca per combinar arquitectura medieval, neoclàssica i elements de diferents èpoques.

Els seus orígens es remunten al segle XIV, quan Barcelona va consolidar les seves institucions municipals. L'històric Consell de Cent, òrgan de govern format per representants de la ciutat, va celebrar les seves reunions en el Va salar de Cent des de 1373 fins a la seva dissolució en 1714. L'edifici continua sent un símbol de l'autonomia i la història política barcelonina.

La seva façana principal, d'estil neoclàssic, contrasta amb els elements gòtics conservats a l'interior. Destaquen el Va salar de Cent, una impressionant sala medieval; el pati gòtic, amb elements escultòrics; i el Va salar de Cròniques, decorat amb pintures de Josep Maria Sert. Les successives ampliacions permeten recórrer diversos segles d'història arquitectònica.

Generalitat de Catalunya

Ajuntament de Barcelona

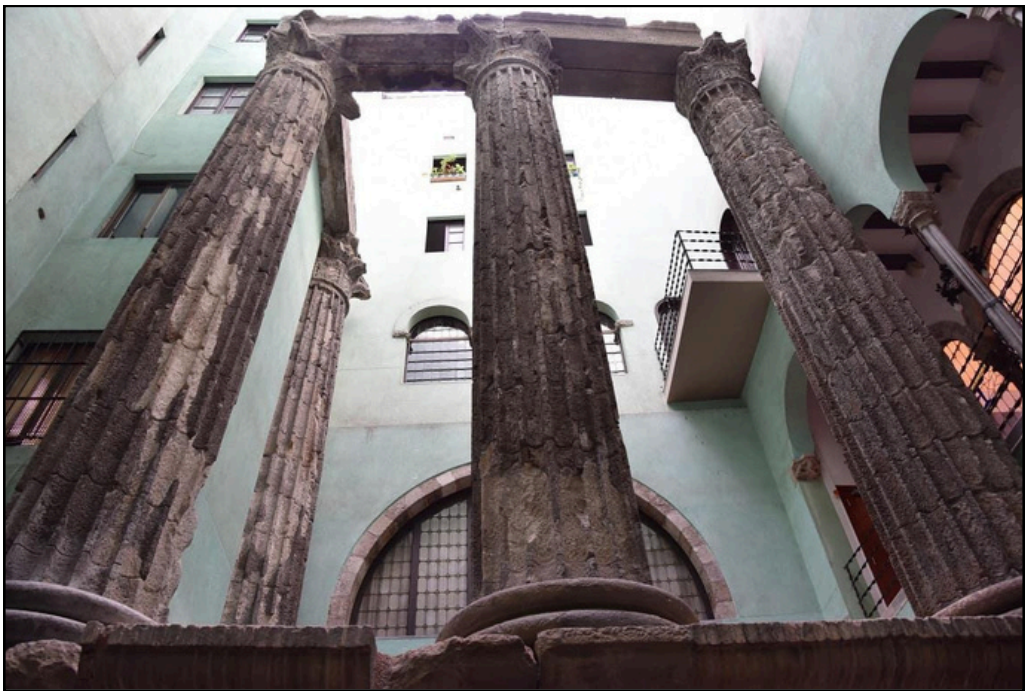
Carrer Paradís - Columnes romanes

El temple d'August s'alçava a prop del fòrum. Va ser un temple romà dedicat al culte imperial a August. Va ser la part central del fòrum, al cim del *mons Taber*. Va ser enderrocat pel pas del temps i a finals del segle XIX se'n van trobar tres columnes a les obres de construcció de la seu del Centre Excursionista de Catalunya. Una quarta columna es trobava exposada a la plaça del Rei de la Ciutat Comtal i va ser incorporada al conjunt que ara es pot visitar.

És probable que la construcció del temple s'iniciés en època de *Tiberi,* que va ser qui va instituir el culte a August.

Dins de l'edifici, en un pati lateral, es troben les restes del temple, datat a finals del segle I aC. Una pedra de molí al costat de la porta marca el punt més alt de l'antiga ciutat romana, el *mons Taber*, de més de 16 m d'altura.

Aquest temple, que va ser la part central del fòrum romà, va ser absorbit per diverses edificacions durant la Baixa Edat mitjana. Només es van conservar tres columnes, que formaven part de l'edifici gòtic adquirit a principis del segle XX pel Centre Excursionista de Catalunya. Durant les obres de restauració, es va crear el pati interior per a conservar les tres columnes. Una quarta columna havia estat reconstruïda amb restes arqueològiques i estava exposada a la plaça del Rei. En el 1956 es va decidir retornar-la al seu emplaçament original.

Pl. Sant Iu

És un racó discret del nucli antic on sovint es poden trobar actuacions de música en directe (com violí o guitarra); a més d'accés a les restes arqueològiques del subsol que mostren la superposició de més de 2.000 anys d'història de la ciutat.

Aquesta plaça va néixer al l'any 1578 quan es va destruir la part posterior del Tinell per obrir un espai davant del portal lateral de la catedral, dedicat a sant Iu. La plaça es va enllestir l'any 1578 i hi abocaven façanes amb finestres renaixentistes i un escut de la Inquisició, que havia exercit des del Palau Reial des de finals del segle XV. Al segle XVIII, les monges de Santa Clara van ocupar una part de l'antic palau, van afegir-hi un pis, i van substituir les finestres per balcons.

Amb la construcció del Museu Marès, a partir de 1944, es va aprofitar per excavar la plaça i es va pavimentar de nou el 1955. En aquell moment encara hi havia l'escala que, a través d'una porta senzilla, conduïa al Tinell. Es va suprimir aquella escala i va construir l'actual llotja, amb pòrtics de mig punt, es van conservar dues finestres originals i se'n situà una altra a la façana de la cantonada, on ara hi ha l'entrada al museu. Aquesta façana, que tenia poc interès artístic, es va enriquir amb el portal renaixentista de l'antiga Audiència (originalment situat a la plaça del Rei).

Museu Marès

És un dels museus més singulars de Barcelona. Ocupa part dels antics espais del Palau Reial Major, residència dels comtes de Barcelona i dels reis de la Corona catalanoaragonesa. El museu va ser inaugurat el 1948, després que l'escultor i col·leccionista Frederic Marès i Deulovol (1893-1991) donés les seves col·leccions a la ciutat.

La col·lecció d'escultura.- És la part artística principal del museu. Reuneix escultura hispànica des de l'Antiguitat fins al segle XIX, amb una presència especialment important de la imatgeria religiosa policromada medieval i moderna. També hi ha escultura romànica, gòtica, renaixentista i barroca.

Una de les peces més destacades és el relleu L'aparició de Jesús als seus deixebles al mar, atribuït al Mestre de Cabestany, procedent del monestir de Sant Pere de Rodes i considerat una obra mestra del romànic català.

El Gabinet del col·leccionista.- És probablement l'espai més sorprenent del museu. Frederic Marès no només col·leccionava obres d'art: reunia també objectes quotidians i curiositats que li permetien reconstruir la vida material del passat. En 17 sales s'hi acumulen milers d'objectes, especialment del segle XIX: nines, ventalls, rellotges, pipes, naips, daguerreotips, joguines, pots de far-màcia, soldadets de plom, joies, claus, reliquiaris i altres objectes domèstics. Marès anomenava aquest conjunt el seu «Museu Sentimental».

Estudi-biblioteca de Frederic Marès.- La visita es completa amb l'espai dedicat al mateix escultor. S'hi conserven escultures de Marès, seleccionades per ell mateix, juntament amb objectes personals i elements relacionats amb la seva activitat artística.

El pati o verger.- és un espai arquitectònic essencial del conjunt, que conserva el caràcter dels antics espais del Palau Reial. És un dels racons més agradables del museu i permet entendre la seva integració dins l'arquitectura medieval del barri Gòtic..

Museu Marès

Catedral Basílica Metropolitana de Barcelona.

La catedral de Barcelona és una catedral gòtica que pot emmarcar-se dins el que es coneix amb el nom de gòtic català. Tot i salvant les diferències que hi ha en la catedral a causa d'aquest motiu respecte a la resta de les catedrals europees, hi ha certs trets característics que tampoc no es poden explicar donada aquesta ramificació catalana del gòtic principal. Només tenen raó de ser quan s'entén l'edifici com una part més del conjunt total que és Barcelona i, per tant, com un reflex de la singular estructura social de la ciutat, gairebé totalment desvinculada de la influència de la noblesa i l'Església, que van perdre poder a favor la classe burgesa ascendent i del rei. Amb tot això, la catedral és un edifici de representació, en igual mesura, del poder civil i del religiós i, per tant, és l'església del bisbe i del rei.

Es va construir durant els segles XIII al XV al mateix lloc on hi havia hagut una catedral romànica i, encara abans, una de paleocristiana. La façana i l'agulla sobre el cimbori, d'estil neogòtic, són moderns dels segles XIX-XX.

La dedicació del temple a la Santa Creu, molt poc habitual, és una de les més antigues del món cristià i probablement es remunta a mitjan segle VII. La dedicació a Santa Eulàlia de Barcelona (copatrona de la ciutat), una jove màrtir durant l'Imperi Romà, es coneix des del 877, quan es van trobar-ne les restes prop de Santa Maria de les Arenes i les va traslladar solemnement a la catedral.

La basílica paleocristiana està documentada des del segle iv, ja que l'existència de bisbes de Barcelona es coneix des de mitjan segle IV. De fet, el document existent més antic és de l'any 343 i correspon al Concili de Sàrdica, al qual consta l'assistència del bisbe de Barcelona, Pretextat. A part, a partir del 599, al segon concili Tarraconensis de Barcelona, el cronista Joan de Bíclar va escriure les actes del concili, en què consta que la catedral paleocristiana està sota l'advocació de la Sanctae Crucis.

Aquesta catedral va ser remodelada completament abans del segle IX i fou destruïda el 985 per la ràtzia d'Almansor.

La catedral romànica, consagrada el 18 de novembre de 1058 tenia la mateixa orientació de l'actual, tot i que era molt més petita. De tres naus amb tres absis i sense creuer, tenia el campanar prop d'on ara hi ha el claustre, i el presbiteri i la cripta al mateix lloc.
La catedral gòtica, les obres de construcció es varen iniciar el maig de 1298, quan regnava Jaume el Just començant per la capçalera, desmuntant alhora l'antiga catedral romànica i aprofitant-ne algun element, sobretot escultòric com possiblement les impostes de la porta de Sant Iu, que és la més antiga de la catedral.
El conjunt està format pel temple i el claustre. Les mides de la catedral són a l'exterior de 93 m de longitud per 40 d'ample i 28 d'altura en la nau central; el jardí del claustre fa 25 m per costat més per 6 d'amplària de cada galeria de les quatre que l'envolten. Els campanars fan 53 m d'alçada; el cimbori, 80 a l'exterior i 41 a l'interior, del terra a la clau de volta.
A l'interior, les naus fan 79 m de longitud i 25 d'amplada, als quals s'han de sumar 6 m per cada banda per la profunditat de les capelles laterals. Aquestes fan 9 m d'alt i 6 d'ample en l'entrada. La nau central fa 26 m d'alçada i 13 d'amplada; les laterals, 21 d'alt i 6 d'ample (tant com les capelles). Els pilars, des del terra fins a les impostes, fan 15,5 m d'alt.
La catedral és formada per tres naus de la mateixa altura, que des del fals creuer les naus circulars s'uneixen en girola, passant per darrere del presbiteri i formant un arc semicircular, on s'allotgen nou capelles; per sobre d'aquestes capelles hi ha grans vitralls i un fals trifori des d'on es poden veure les claus de volta a una distància d'uns tres metres.
Una característica singular és que el cimbori no es troba, com és habitual, al transsepte, sinó al peu de la nau central, i corona el primer tram, contigu a la façana principal. Tancada la façana el 1417, les obres del cimbori començaren el 1422, però sis anys més tard quedaren interrompudes la construcció quedà aturada: s'hi col·locà una coberta de fusta que perdurà fins que se'n reiniciaren les obres el 1906, quan es coronà el cimbori.

La nau central és el doble d'ample que les laterals i a més de les capelles de la capçalera n'hi ha repartides disset més en el perímetre, a les quals s'ha d'afegir les vint capelles del claustre i la capella de Santa Llúcia amb entrada des de l'exterior.
La distribució en tres naus posà èmfasi en la unitat de l'espai, ja que s'aixecaren les tres naus gairebé a la mateixa altura.
La façana té 40 metres d'ample i consta de la portada flanquejada per dues torres amb acabades en agulla a la manera del cimbori i està ornamentada amb tot tipus d'elements d'estil gòtic de línies verticals i amb gran profusió d'imatges d'àngels i sants. A la façana són visibles vuit vitralls, la majoria modernistes, però també renaixentistes com el famós Noli me tangere a la part esquerra inferior.
El cimbori té una altura de 80 m i l'agulla calada es corona amb la colossal imatge de Santa Helena amb la Veracreu.
Les dues torres-campanars són de final del segle XIII, d'inicis de la construcció gòtica, la situació de la qual correspon als extrems del creuer. Ambdues són vuitavades i de 53 metres d'altura.
Una de les torres dita de les hores o rellotge, se sustenta sobre l'entrada de Sant Iu. L'altra torre és l'encarregada de les hores eclesiàstiques. En aquesta hi ha onze campanes, totes amb noms femenins.
El campanar del claustre alberga un total d'onze campanes d'orígens i èpoques diferents. Cal esmentar les més antigues, «l'Angèlica» i «la Tomasa», aquesta última és una de les campanes més conegudes de la Ciutat i de Catalunya.
Té cent seixanta gàrgoles, per on s'aboca l'aigua de la pluja de les teulades. Les gàrgoles més antigues són les de l'absis al costat de la porta de Sant Iu, que deuen ser de principi del segle XIV,
L'ara fou consagrada el 1337,de 3 m de longitud és de marbre blanc i està sostinguda per dos capitells del primitiu temple visigòtic del segle VI. Al fons i a mitjana altura de les columnes centrals es pot veure la imatge de l'exaltació de la Creu envoltada per sis àngels, obra de l'escultor Frederic Marès i Deulovol de l'any 1976.
A la part inferior hi ha la càtedra, tallada a mitjan segle XIV en alabastre, el respatller de la qual, de fusta, és de l'any 1967.
Els vitralls estan considerats com una de les característiques de l'art gòtic, amb l'obertura de grans finestrals per deixar pas a la llum exterior, després de l'època romànica, que les construccions eren de murs gruixuts i sense obertures o si les havia, poques i molt estretes.
Els vitralls gòtics de la catedral, tots són amb el mateix esquema de tres carrers, el central amb la imatge del titular i els laterals amb decoracions geomètriques que emmarquen escuts reials, de la ciutat, àngels i coronament trilobulat.

Les claus de volta que amb el pas dels segles s havien anat enfosquint es van recuperar gràcies a la restauració de 1970, que va permetre descobrir la seva policromia En total n'hi ha 215, les més grosses de les quals són les de la nau principal; fan dos metres de diàmetre i pesen unes cinc tones.
Les obres del **cor** van començar l'any 1390. Els murs del cor van ser fets amb mènsules que representen profetes de l'Antic Testament. Al lateral esquerre es va crear l'escala d'accés a la trona i, als seus brancals d'entrada, dues petites escultures que representen l'Anunciació.
L'any 1394 es va encarregar la realització del cadirat del cor i el púlpit en fusta de roure, es va finalitzar l'any 1403,
L'orgue, l'instrument actual comença el seu camí l'any 1538 i va ser acabat el 1540. Va ser instal·lat sota el campanar de la porta de Sant Iu.
La cripta de Santa Eulàlia està situada sota el presbiteri i és obra de principis del segle XIV. L'entrada per una ampla escala sota un arc gairebé pla, ornat al centre amb el retrat d'un bisbe. Als murs laterals de l'escala hi ha dos arcs amb escultures de testes humanes, que eren l'entrada de dues capelles tapiades l'any 1779 per unes obres de remodelació per tal d'avançar l'escalinata cap a l'altar major.
El sarcòfag d'alabastre està al centre de la cripta, sostingut per vuit columnes d'estils diferents amb capitells corintis daurats. A la tapa i els seus costats hi ha gravades escenes del martiri de santa Eulàlia.
A la catedral hi ha els cossos d'alguns sobirans i persones reials del comtat de Barcelona i la Corona d'Aragó.

La cripta

El claustre

És del segle XV va ser quan es va instituir i està emplaçat a la mateixa banda que ocupava el primitiu romànic, més petit.

A l'angle més proper la porta de la Pietat es pot veure un templet amb la font al centre del qual es troba una clau de volta amb l'escena de Sant Jordi del 1448 que lluita amb el drac hgi ha una altra escultura de sant Jordi a cavall al centre del brollador d'aigua de la font, realitzada l'any 1970. L'ou com balla és una tradició del dia de Corpus, consistent a fer ballar un ou buit sobre el raig del brollador de la font del claustre, que es guarneix de flors. Al centre del claustre hi ha un jardí renovat el 1877 amb magnòlies i grosses palmeres.

L**a Capella de Santa Llúcia**
Antigament anomenada de les Onze Mil Verges, és un edifici d'estil romànic tardà annex a la Catedral de Barcelona, va ser construïda entre els anys 1257 i 1268 com a capella del Palau Episcopal, amb el qual estava unida, i va ser annexionada per la catedral gòtica a partir del 1431, quan s'acabaren les obres del sector occidental del claustre. Actualment l'únic accés a la capella és des del claustre, per mitjà d'una porta que és l'accés a la part posterior de la capella
De planta rectangular, amb una sola nau amb volta de canó apuntada i de dimensions molt reduïdes, està edificada amb dovelles molt regulars, i sobre el centre de la façana s'alça una petita espadanya de dos buits, un afegit posterior.

A l'interior hi ha en dues arcades laterals, dos sepulcres.

Casa de l'Ardiaca

L'antiga residència dels ardiaques majors de la seu, assentada des del segle XII sobre dues torres de la muralla romana unides per un pont, fou transformada en un palauet gòtic-renaixentista (1479-1514). Els trets renaixentistes es redueixen a alguns elements decoratius, en particular el portal d'entrada, fet «a la romana» (1510-1514). La casa del Degà, annexa a l'anterior, fou modificada el 1420 en ampliar-se el pla de la Seu. La façana que hi dona fou remodelada a partir del 1548. Poc després, el 1559, es va fer una façana nova al carrer de Santa Llúcia, així com el pati i l'escala actuals.

En el 1823 l'Ajuntament de Barcelona va fer enderrocar el pont que comunicava les dues torres, una va quedar annexionada al palau del Bisbe i l'altra a la casa de l'Ardiaca.

Arran de la Desamortització de Mendizabal (1836), les cases de l'Ardiaca i del Degà passaren a mans de l'Estat.

El 1870, els dos edificis foren posats en subhasta pública, la qual cosa va originar una sèrie de protestes, però els adjudicaris van encarregar una reforma que va unificar les dues cases i va construir el pati porxat actual tot perllongant les arcades originals pel costat de la tanca del carrer de Santa Llúcia, amb un brollador central fet a partir de les baranes del pou originari. El conjunt que en resultà presenta tres cossos disposats entorn d'un pati, en una atípica estructura en «U», motivada per la irregularitat del solar, que respon encara a una concepció típicament gòtica.

Les obres van acabar el 1873, es va plantar la palmera que encara hi és.

El 1895 s'hi instal·là el Col·legi d'Advocats de Barcelona, entre les reformes que es van fer hi ha la bústia de marbre al costat del portal. Conté set fulles d'heura, que simbolitzen la burocràcia, cinc orenetes al vol, que representen la rapidesa que hauria de tenir la Justícia, i una tortuga, símbol de la seva lentitud; i, finalment, l'escut del Col·legi d'Advocats.
El Col·legi d'Advocats la desocupà a finals del 1921. Finalment, el llegat d'Agustí Massana, que hi deposità la seva biblioteca, permeté acabar la major part de les obres a finals del 1927. Entre 1932 i 1935, als baixos s'hi instal·là l'Escola Massana, i el soterrani va ser ocupat per un magatzem de materials de construcció fins a finals dels anys 1950.
Entre 1991 i 1998, el conjunt va ser rehabilitat i es va actuar sobre les intervencions dels anys 1950.
Actualment acull l'Arxiu Municipal Contemporani, l'Arxiu Fotogràfic i l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona el qual és responsable de la custòdia, tractament i difusió de la documentació produïda pels òrgans de govern de Barcelona des de la creació del règim municipal, a mitjans del segle XIII, fins al primer terç del segle XIX.

Les muralles

Inicialment Barcino disposava d'una primera muralla, probablement construïda poc després de la seva fundació. Però durant el segle III dC, en un context d'inestabilitat de l'Imperi, la ciutat va ser fortificada extraordinàriament.

La nova muralla tenia uns 1,3 km de perímetre, nombroses torres, quatre portes principals, fossat exterior en alguns sectors i una doble línia defensiva en determinats punts. Avui es poden veure importants trams de la muralla a:

La plaça Nova, l'avinguda de la Catedral, el carrer de la Tapineria, la plaça de Ramon Berenguer III i al carrer del Sotstinent Navarro

Molts edificis medievals es van construir tot aprofitant directament la muralla romana.

Inscripció monumental «BARCINO»

A la plaça Nova hi ha una obra monumental de Joan Brossa que forma la paraula BARCINO. No és una inscripció romana antiga, sinó una escultura contemporània que evoca el nom de la ciutat romana.

Està formada per grans lletres metàl·liques situades davant del conjunt de la muralla romana, sis d'elles fetes en bronze i una d'alumini, estan caragolades a terra i componen un poema visual divertit i original.

Encara que les lletres formen una sola paraula, cadascuna d'elles és, en si mateixa, una obra d'art i en conjunt creen una interacció perfecta amb els seus voltants i la perspectiva que formen.

La ubicació és deliberada: les lletres estan situades davant de les torres de la porta nord de la muralla romana, de manera que creen una composició que relaciona visualment: Barcino, muralla, porta i aqüeducte.

Porta Praetoria de la muralla romana

És la que corresponia a l'accés nord-oest de Barcino, coneguda tradicionalment com a Porta Praetoria. Per ella s'accedia al *Decumanus Maximus*, l'actual carrer del Bisbe, i al Forum.

La muralla que envoltava *Barcino* va ser reforçada monumentalment durant el segle IV dC, probablement durant el regnat de l'emperador Valentinià.

La porta estava formada per dues torres circulars de planta semicircular, un pas central per al trànsit, diversos elements defensius i estava connectada amb les muralles laterals.

Les dues torres, que encara es poden veure a la plaça Nova, són les grans torres que formaven la porta nord. Originalment, entre les dues torres s'obria el pas d'entrada a la ciutat. A partir d'aquí començava una de les vies principals de *Barcino*, que travessava la ciutat en direcció al fòrum pel *Decumanus Maximus* (el carrer del Bisbe actual).

La porta estava situada aproximadament a l'eix de l'actual carrer dels Arcs, que conserva en part el record del traçat viari antic.

Les dues torres són una de les parts més espectaculars de la muralla de Barcino.

La seva base és romana i conserva grans blocs de pedra reutilitzats procedents d'estructures anteriors.

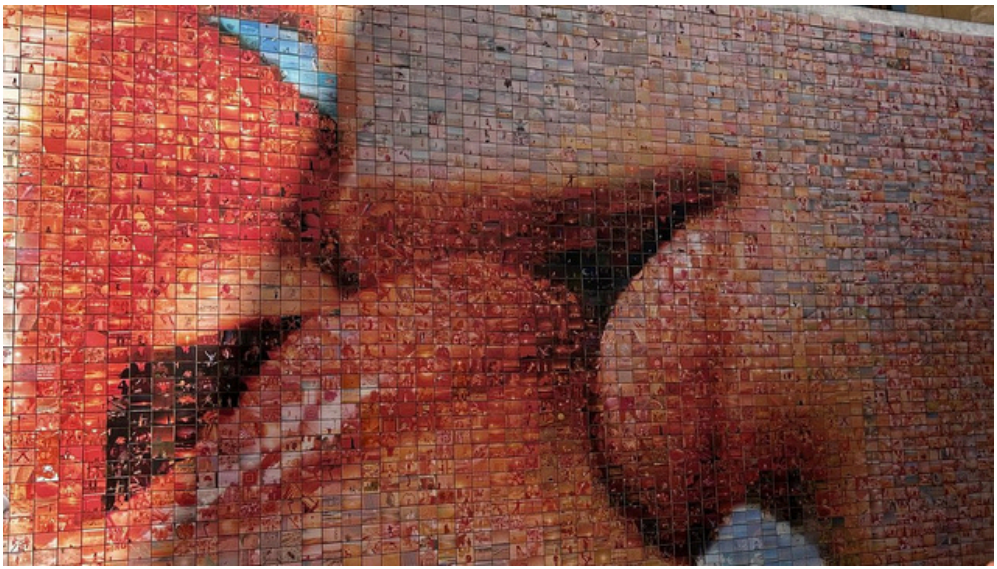
Les torres tenen una alçada considerable perquè la muralla del segle IV va ser concebuda com una fortificació monumental, molt més potent que la muralla fundacional de la colònia.

Per sobre de la porta i de la muralla arribaven els aqüeductes romans.

Avui es conserven les dues torres laterals de la porta, però el pas central romà no es conserva com una porta oberta i transitables: l'espai ha estat modificat per l'evolució urbana posterior.

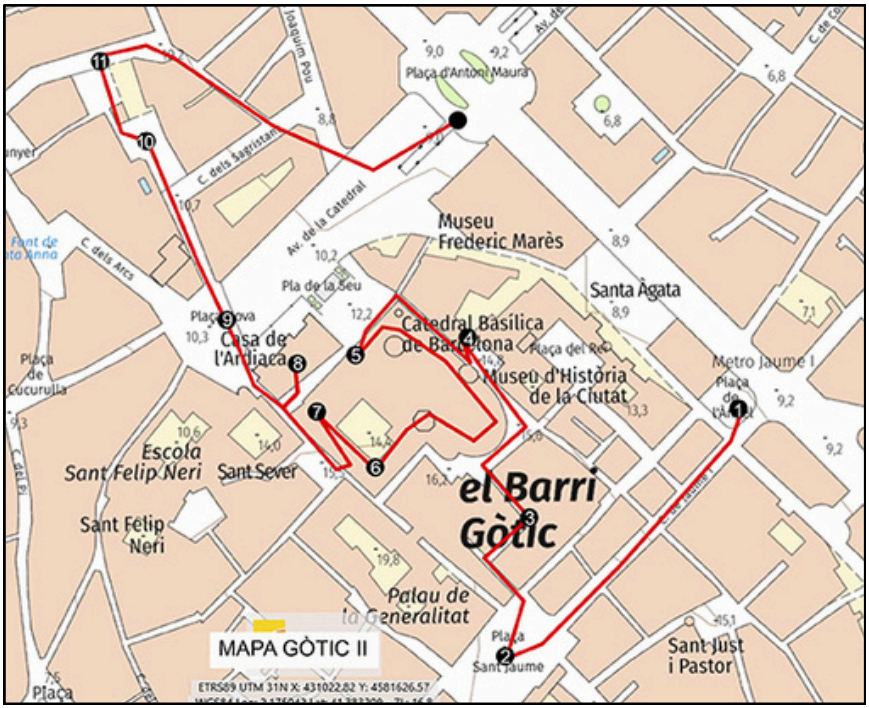
“**El món neix a cada besada”**
Pel camí per anar a visitar l’aqüeducte encastat es pot admirar el fotomosaic de l'artista Joan Fontcuberta, creat el 2014 per commemorar el tercer centenari del 1714 i s’instal·là a la pl. Isidre Nonell.
L'obra està formada per milers de fotografies cedides per ciutadans que, vistes de lluny, componen la imatge d'un petó. És una metàfora de la llibertat, la convivència i la força dels petits moments compartits.
És una de les intervencions artístiques més suggeridores de l'espai públic de Barcelona. transforma un gest íntim -un petó- en una imatge col·lectiva que parla de la ciutat, de la memòria i de la llibertat.
A primera vista, es veuen dues persones que es besen. En apropar-nos-hi, però, la imatge es descompon en milers de petites fotografies. Aquesta doble lectura és essencial. Una lectura especialment significativa i acceptada del projecte és: El bes és un gest d'intimitat, confiança i trobada.
Situat en una obra commemorativa d'una derrota militar, es contraposa simbòlicament a la violència: en lloc d'un monument a les armes o als herois, és un gest humà universal.
L’obra fa 3,80 × 8 metres; és un fotomosaic sobre ceràmica que es crea en el context del **Tercer centenari del 1714.** Es van recollir més de 6.000 fotografies, a la composició final hi ha aprox. 4.000 imatges.

Reconstrucció dels arcs de l'aqüeducte romà de la plaça Nova
Els dos arcs que avui es veuen a la plaça Nova no són, en la seva totalitat, una estructura romana conservada *in situ*. Formen part d'una reconstrucció moderna feta a partir de restes arqueològiques i de la interpretació del traçat dels aqüeductes.
Són un dels elements més interessants per entendre com arribava l'aigua a Barcino.
L'arc està integrat en un tram de la muralla romana, a tocar de la plaça Nova i el carrer dels Arcs. És especialment fàcil de relacionar amb la casa de l'Ardiaca, que queda a pocs metres.

Tram encastat de l'aqüeducte del Besòs
Encara es pot veure cap al seu final encastat a un edifici del carrer Duran i Bas en la façana que dona a la plaça del Vuit de Març (dia internacional de les Dones).
Es conserven quatre arcades romanes consecutives originals, integrades en una paret mitgera que fan uns 20 metres de llargada.
Van quedar al descobert el 1988, després de l'enderrocament d'un edifici del carrer de Duran i Bas. Formaven part de l'aqüeducte que transportava aigua des de l'entorn de Montcada.
Els pilars es van construir amb carreus regulars de pedra de Montjuïc, col·locats en filades.

Mapa del recorrefgut a peu

Publicació realitzada per a l'ús exclusiu dels participants a les activitats organitzades per l'entitat per als seus socis.
Aquesta documentació es pot complementar amb la informació que conté la guia Gotic I que en format pdf. trobareu en aquest web.

Recopilació de textes, selecció d'imatges i maquetació:
Josep M. Jerez i Amat

ASSOCIACIÓ EXCURSIONISTA
D'ETNOGRAFIA i FOLKLORE
Pou de la Figuera, 10 bxs.- Barcelona
http://www.aeef-barcelona.org
infoaeef@ono.com.- Tel. 623 422 942
NIF: G - 58125725